

GAZETA TRANSILVANIEI.

Gazeta eșe de 2 ori: Mercuria și Duminec'a, Fôl'a, candu concedu ajutôriale. — Pretiulu: pe 1 anu 10 fl., pe 1/4 3 fl. v. a. Tieri esterne 12 fl. v. a. pe unu anu sêu 2 1/3 galbini mon. sunátoria.

Anulu XXXIV.

Se prenumera la postele c. r., și pe la DD. corespondenti. — Pentru serie 6 cr. Taca timbrala a 30 cr. de fiacare publicare.

Nr. 53.

Braslovu 197 Iuliu

1871.

MONARCHIA AUSTRO-UNGARICA.

Transilvania.

Braslovu 18 Iuliu 1871.

In momentele dării pe ghiacia cugeta și copilulu, ca i pôte amenintia spargerea capului, deca -si va perde ecilibriulu aventarei sale, asia antagonii politici ai daco-romaniloru in tôte manevrele lor cu caus'a nôstra inca calcula toti pasii și pastrêza una atitudindine maiestrita cu reserva bine calculata și in cele mai mici obiecte. Abia se începù activitatea municipale in obiectulu organizatiunei nôue și partit'a stapanitôria se și ingrigesce de timpuriu a lua tóta ap'a de pe môra partiteloru opuse. „P. Naplô“ portandu frica, ca partit'a liberale va fi ultraista la organizare, și pretendindu autonomi'a vechia va avé manunchiu poternicu de contrariare; mai vertosu de Ardêlu, dice, ca aici va merge mai greu cu organizarea, pentruca comitatele ardelene fiindu mai mici, acoperirea speseloru va fi mai apasátoria și deca voru trebui se suplinêsca spesele cerute la administratiunea comuna, umerii locuitoriloru voru fi mai apasati de dari, decatu cei din alte comitate ungarice; „și atunci vine ap'a pe mor'a agitatoriloru reactionari daco-romani, cari gravitêza catra Vien'a și Bucuresci, cari agita fara intrerumpere pentru autonomi'a Ardêlului sêu celu pucinu pentru administratiune interna deosebita“, și nu e imposibilu, ca stang'a va esploata și acêsta impregiurare. Asia dêra organulu partitei domnitôria propune, ca prin una impartire nôua a municipalorulu in Ardêlu s'ar poté ajuta reulu, și pana candu se va aduce vindecare radicale ar' fi de lipsa, câ diet'a și ministériulu se afle unu astfelu de corectivu, ca spesele municipalorulu se se póta acoperi fara alte rubrice nôue. Pentruca e de doritu, ca in partile ardelene se se faca una nôua impartire politica inca sub durat'a acestei diete. Afara de acêsta cu alipirea de autonomi'a vechia, de trecutul vindecatu in animele ardeleniloru, privindu la prejudeciele ereditate din tri-nationale timpuri, se indoesce, ca s'ar poté face nôua impartire asia curundu.

Facia cu acêsta fraternisátoria — simpathia a organulu partitei deákiane, care nu mai slabesc din prepuneru lupine, ca noi daco-romanii suntemu reactionari și tragemu catra Vien'a și Bucuresci, nu ne mai vine a mai creșta nemica, dêr' nemica din tôte vorbele manevreloru siretiloru dilei; altfelu trebuie se le marturisimu, cum amu pretinsu noi romanii și prin acte publice, ca fara o nôua impartire și arondare a municipalorulu, dupa nationalitati, multiamire nu va mai fi nici odata intre natiunile Ardêlului, dêr' nici intre cele din Ungari'a, dupa cum s'a potutu convinge și diet'a de atatea ori.

Remane dêra, câ la reconstituirea comitatelor se ne facemu rezervele nôstre; dêr' înainte de tôte se ne punemu umerii spre a conduce pe toti cei indreptatiti la alegeri in comitate, câ se nu remana afara, neinscrisi intre cei indreptatiti, de ôre ce multi din indiferentismu sêu din impregiurarea, ca s'a primitu pasivitatea la alegeri dietali, nici ca au mai vrutu a sci, câ se-si scôta dreptulu politicu sêu dreptulu de alegere, de care acum avemu cea mai urgenta și mai imperativa necesitate, câ se ecercitamu celu pucinu atata influentia prin comitate,

incatu facundu macaru a 5 parte din membri alesi, se ne póta pretinde și garanta dreptulu de limba, câ se nu remanemu cu totul ignorati și prin comitate câ natiune. Nu se pôte destulu urgita acêsta, deca nu vremu se ne ignoramu noi insine pe noi, plecandune gutulu la jugulu sclaviei politice, pe ani înainte. —

— Una combinatiune între dualismu și centralismu unitariu inca se pôte face din evenimentulu, ca archiducii și prelatii, cari de trei ani parasisera senatulu imp., reaparura in cas'a domniloru la votarea bugetului in Vien'a. De candu se decise constitutiunea din Decembre cu dualismulu, principii imperatesci nu aflara oportunu a lua parte la corpulu reprezentativu numai alu unei parti din monarchia, din motivu generalu presupusu, ca vrura a remané departe de form'a de statu dualistica. Acum, deca archiducii au reaperutu; apoi or' ca s'a pusu in pornire o alta forma de státu, or' ca feudalii cu clericali au reesitu cu influentia lor in ajunulu unei unitati monarchice, care le convine și archiduciloru spre a fi reprezentanti ai intregi monarchie, tertium non posset dari. — Totu la acêste reflecta și „Reform'a“, organulu deákistoru, care nu se pôte linisti, ca min. Hohenwart vre, câ dietele se tramita deadreptulu la delegatiunea senatului imp., pentru ca atunci in delegatiuni Ungari'a ar' deveni câ o provincia apartinentôria Cisaltaniei cu concursulu delegatiunei ei. Ei d'apoi de altu reu se mai teme org. deákistu; se teme, ca solidaritatea natiuniloru, care se incinse și pana acum, le pôte pune sub cestiune dualistic'a ticnêla și viêti'a Ungariei devine deochiata. Orcum, dêr' asia cum suntu, nu voru remané lucrurile. In momente câ acêste castigulu cade totu in partea celoru, cari nu slabescu din reinnoirea importuna a pretensiuniloru indreptatite, pre catu se potrivescu cu nôuele incercari. —

Invoiêla

in privinti'a comunelor amestecate romane și serbesci din diecesele de mai înainte ale Aradului, Versietului și Temisioerei.

I. Obiectulu acestei invoiele suntu acele comunitati besericesci, locuite de serbi și romani de beseric'a orientale și dupa limba amestecate, cari pre timpulu pré inaltei resolutiuni din 24 Decembre 1854 se aflau in diecesele de atunci ale Aradului, Temisioerei și Versietului.

II. De atari comune amestecate au a fi privite tôte comunele besericesci romane-serbesci, indegetate sub I, in cari se afla celu pucinu 100 de suflete de una nationalitate facia cu unu numeru egal sêu mai mare de cealalta nationalitate, in comuna legatura de comunitate besericesca.

Acele comunitati besericesci, in cari se afla serbi și romani de confesiunea ortodoxa in legatura comunala besericesca, inse n'ajungu numerulu de 100, nu vinu sub pertraltarea, regulata prin acêsta invoiea; dêr' se observa espresu, ca prin acêsta nu se prejudeca nici unu dreptu ce li compete, êr' desclinitu, ca dreptulu de proprietate a fiacarei parti remane rezervatu.

III. In comunitatile amestecate, indegetate sub II, este liberu fiacarei parti, atatu serbiloru catu și romaniloru, fara privintia, ca suntu majoritate sêu minoritate, a cerca despartirea de lega-

tur'a comunala besericesca și impartirea averei besericesci comune pentru realizarea acelei despartiri, și adice fia spre scopulu de a trece in cealalta metropolia nationala rudita, fia macaru numai pentru de a formá sub jurisdicțiunea metropoliei, in care se afla, o comunitate besericesca propria nationale.

IV. Asupra unei astfelu de cereri, fara amenare se va incepe și efectul pertractarea de despartire — cu modalitatea ce se va normé mai diosu.

V. O comunitate besericesca nôua, ce astu-modu s'a formatu, pôte se eciste atatu câ comuna besericesca de sine, deca ea are midiolócele de a se sustiené câ atare, — sêu ea pôte se se adfiliêze unei altei comunitati besericesci conationale.

VI. In privinti'a averei comunale besericesci se statorescu in cointielegere urmatôriele principia valibili pentru ambele parti:

1. Proprietatea eschisiva, recunoscuta de parti câ atare, atatu in privinti'a obiectelor miscatôrie catu și celoru nemiscatôrie, remane partii, a carei proprietate este, nu vine deci sub impartire, ci se separêza mai înainte de tôte in favôrea proprietariului.

2. Obiectele comune, miscatôrie și nemiscatôrie, se voru supune impartirii dupa urmatôria invoiea.

VII. Unde se afla una și dôue sesiuni parochiale, impartirea se face asemenea, egala; unde suntu mai multu de dôue sesiuni, trebuie staruitu câ impartirea in privinti'a sesiuniloru ce trecu preste numerulu de dôue, se se faca cu considerarea tuturoru impregiurariloru, dupa cea mai posibilu ecuitate.

VIII. Cartile besericesci liturgice și rituali, apartienu partii in a carei limba suntu scrise, și asia cele slave serbiloru, cele romanesci romaniloru. Alte obiecte besericesci miscatôrie se impartiescu între ambele parti dupa proportiunea numerulu sufletelor, și adica pre catu se pôte in natura, precatu nu, in ecivalentulu ce voru statorî partile între sine in cointielegere.

IX. Beseric'a comuna o primesce pre langa desdaunarea defipta — caeteris paribus (intre asemenea conditiuni), partea ce face majoritate.

Desdaunarea se face in bani numerati, sêu dupa invoiea partiloru in valôre de bani, intr'o proportiune dupa numerulu sufletelor.

Desdaunarea se respunde sêu indata, sêu in terminu celu multu de cinci ani. Deca partea ce a primitu beseric'a, in acestu restimpu nu respunde deobligatiunei sale deplinu, cealalta parte este in dreptu, sêu a cere ecsecutiune, sêu a luá insasi beseric'a, pre langa o desdaunare ce va fi a se statorî dupa aceeasi base și a se platí intr'unu asemenea restimpu. In casu de neimplinire nici acum a obligatiunei luate va urmá neconditionatu ecsecutiunea.

Toti credintiosii maioreni de genulu barbatescu ai acelei parti, carea iea asupra-si platirea, garantêza cu averea lor pentru ea câ impreuna detori; in casulu deca sum'a de desdaunare in timpulu defiptu nu s'ar solvi deplinu, și asia deci in protocolulu de invoiea va trebui amintitu consentiementulu, respective dechiaratiunea lor espresa, și insirate numele tuturoru. Firesce, ca prin acêst'a nu se eschide nici altu corespundietoriu modu de garantia și ipotoca, la care s'ar invoî partile.

(Va urmá.)

AUSTRO-UNGARIA. Vien'a 13 Iuliu. La votarea bugetului min. de resbelu, min. dise in delegatiune, ca 800.000 ostasi ceru spese, si pana acum se potu pune pe pitioru numai 650 mii, timpulu de facia e favoritoriu de armare. Dupa votarea bugetului amananduse ambele case ale senatului imp., pe 22 Augustu va reincepe activitatea dietelor provinciale. Min. Slavy cu consil. de sectiune Dr. Zlamal vine in Ardélu spre a visita carantinele. —

Miscarea din 1821.

Discursu cititu la serbarea societatei Romanismulu pe campulu Cotroceni in memori'a lui

Tudoru Vladimirescu.

(Urmare.)

O cauza si mai grava, care a impededatu pe marele Olteanu a-si indeplini apostolatulu, au fostu ciocoi, fertatii grecilor, muscalilor, turcilor, servili, lingariti, mincinosi, crudi.

Rusi'a, pravoslavnic'a Rusia, la inceputulu acestui seculu crediu, ca e momentul de a incorpora Munteni'a si Moldov'a in posesiunile sale.

Napoleon I. o impededă prin resbelulu din 1812, silind'o a se multiami cu Besarabi'a.

Dupa tractatele dela 1815 Moscovi'a nu uită planulu seu: asteptă numai ocasiunea se lu implinésca.

Eteri'a greco-slava cu Ipsilante in capu ei servi de instrumentu.

Ei bine! Candu Rusi'a se gatea a ni luá pamentulu, unde diacu ósele strabune, — boierii, cari aveau carm'a tieriei, cari erau datori se apere drepturile sante, mergu de se tarescu la pitiórele inaintea lui Ipsilante, jurandu-i credintia si supunere vicinica!

Candu Tudoru Vladimirescu intra in Bucuresci si chiama poporulu sub standartulu seu, boierii fugiti scriu rusiloru intre altele si urmatóriele, la 18 Martiu 1821:

„Serman'a Valachia gustase fericirea in cursulu celoru 7 ani ai resbelulu din urma, veselinduse la vederea neinvinselor trupe ale Maiestatei Vóstre ortodoxe si amaginduse de dulcea sperantia, ca va fi cu deseversire mantuita.“

Auditi cum se velesiau boierii, fiinduca potcív'a muscalulu striviá serman'a Romani'a!

„Pentru numele lui Ddieu, Sire, milostivesce-te a ordoná puternicelorú vóstre trupe se intre in nenorocit'a tíera a Valachiei.“

Auditi cum boierii cereau invasi'a, fiinduca privilegiurile lor se amenintiau de resbelulu Tudoru!

Aceste scrisori, datorite publicarei dlui Boliacu, voru remané eterne piramide despre simtiemintele boieriloru nostri, despre dorulu de tíera!

Ei bine! Cum voiati, cá Tudoru se reusiésca, candu n'avea in partea lui decatu pandurii, cari si ei, cá ómeni simpli, fara instructiune, erau lesne de coruptu?

Cum voiati, cá unu singuru braciú se se lupte contra atatoru legioni?

Dér' se se fi luptatu, totu inca Tudoru invingea; tradarii inse nu póte nimeni resiste!

Boierii, puii fanarulu, mergeau cu viclesiugu, ca-ci n'aveau curagi a luptá pe facia contra Olteanulu, care c'o privire i ar' fi bagatu in pamentu.

Ori cum inse revolutiunea lui Tudoru -si a datu ródele sale; din sangele lui au esitu drepturile sante ce ni se hrapiseva; domnirea fanarotica a incetatu.

Nationalitatea romana amortise cu totulu pe la finele secululu trecut.

„Cufundata numai in simtiementulu relegiosu, — dice d. Boliacu, — ea se absorbea in pravoslavnic'i'a slavona si in ortodoxi'a gréca. Romanii -si dau víeti'a si sangele lor, candu rusiloru, candu greciloru, séu ori cui altu afara de loru insi-le, afara de nationalitatea lor.“

Tudoru Vladimirescu sguduie puternicu starea lucrurilor si destépta natiunea tocmai in acele momente, in cari, demoralisata, ea parea a iubi acestu repausu alu mortii.

Ei bine! Ce facemu noi pentru marimosulu Tudoru, care scrise cu litere de sange dreptarile calcate ale patriei?

Ce facemu noi pentru tine, eroule, cari ne scapasi de acea rasa immorală si funesta, ce ne despoia pana la óse, ni rapiá ecistintia politica, ni distrugea armatele, ni inchidea scólele, vestegi'a caracterulu nationalu si corumpea moravurile?

Ce facemu noi pentru tine, Tudore, care ai

maritu parasitu de toti ai tei in modulu celu mai crúdu, celu mai neomenosu?

Ce facemu, dloru? . . .

Poporulu cinstesce memori'a lui Vladimirescu -si lu astépta; urmasii boieriloru dela 1821 l'au uitatu cu totulu, si candu audu despre elu, pufnescu de risu, numindulu Zavergiu; animele tinere, dv., ati venitu aici se i serbati astadi aducerea aminte!

Intr'o epoca, in care spiritulu de partitu a prefacutu cestiunile cele mai vitale in lupte de individi, candu sublimulu rolu alu revolutiunei s'a coboritu la resturnarea persónelor, candu romanii suntu desbinati in dóue séu trei tabere dusmane, candu boierismulu ingropatu cu 1821 -si a redicatu capulu si amenintia, — este mandru si frumosu, cá cei cari tienu la numele de romanu se serbeze memori'a martirulu Vladimirescu.

Si déca aici suntemu pucini, amu adenc'a convictiune, ca toti romanii adeverati se inchina memoriei lui Domnu Tudoru si ca va sosi timpulu, cá acésta di se fia o serbatóre generala in tóta tíer'a!

Va sosi timpulu, candu toti voru dice cá episcopulu Buzeului Cesariu in discursulu seu dela 5 Aprile 1825:

„O anule 1821! Tu cu adeveratu prin intrarea -ti de ai pricinuitu romaniloru amaratiune, dér' de odata si desteptare. Lunele tale academica s'au inchipuitu pentru romani; dilele tale invetiaturi s'au facutu pentru romani; ér' minutele tale cá nisce sori luminatori s'au infiptu in simtiurile romaniloru.“

Dómeloru si Domniloru mei! Istori'a trebuie se fia nepartenitória: altfelu nu mai este istoria. Ea ne face acum se intrebamu noi, asti'a tinerii, abia intrati pe lume, se intrebamu cá inaintea ultimei judecati pe parintii nostri: ce au facutu cu revolutiunea dela 1821?

Profitat'au ei de invetiamentele marelui martiru, vítézulu capitanu, uniculu romanu din véculu acest'a?

Urmat'au ei pe calea deschisa de Tudoru?

Parintii suntu respundietori inaintea filoru de bunulu stramosiescu.

Greu respunsu, pe care de mii de ori asiú fi vrutu se fia altfelu!

Unu mare barbatu de statu, unu mare istoricu romanu, nemuritorulu Balcescu, ni face o destainuire trista, dér' pretiósa, in testamentulu seu politicu:

„Resultatulu revolutiunei dela 1821, — dice elu, — fuse, ca castigaramu caus'a nóstra in facia cu turcii. Castigaramu inse revolutiunea nationala, adica furamu desrobiti de fanarioti, déra perduramu in urma revolutiunea democratica, ca-ci regulamentulu organicu constitui cu mai multa tari'a aristocratia, si poporulu in locu de a fi asupritu numai in numele statulu, fuse inca mai multu impilatu in numele proprietatii. Care trebuia dér' a fi progresiva a revolutiunei din 1821, erá a organisá democrati'a si a liberá pe tierani, facundui proprietari. . . . Noi ne amu facutu revolutionari, — continua Balcescu, — numai cá se punemu ma'n'a pe putere.“

Aici a fostu peccatulu de mórte.

1821 dicea: diosu strainii! diosu fanarotii! diosu ciocoi! 1848 se sarut'a cu densii si chiamá la o méssa tóte lapedaturele némuriloru!

Auditi proclamatiunea din 1848:

„Cetateni, voi toti, preuti, boieri, soldati, negutiatori, industriasi, de orice clasa, de orice nému, de orice relegia sunteti, straini, cari ve gasiti in capitala si in orasie, francesi, nemti, serbi, armeni, bulgari, israeliti, armative pentru a tiené linisce. — Patri'a nóstra esta, este a vóstra; ea ve primesce; ea ve chiama de aici inainte la aceeași masa; același ospetiu de fratia ni e gatitu; vomu avé același drepturi.“

Faptuitorii revolutiunei muntene din 1848 erau plini de ideele cosmopolite ale Franciei.

Fratii ardeleni vorbiau altfelu.

„Ce este lumin'a pentru vedere, — dice nemuritorulu Barnutiú, — sórele pentru crescerea plantelor, vorb'a pentru cugetare, aceea e nationalitatea pentru veri-care poporu; intr'ens'a ne amu nascutu; ea este mam'a nóstra; de suntemu barbati, ea ne a crescutu; de suntemu liberi, intr'ens'a ne miscamu; de suntemu vii, intr'ens'a viemu; de suntemu superati, ea ni alina durerea cu cantecele nationale; prin ea vorbimu astadi cu parintii nostri, cari au traitu inainte de mii de ani; prin ea ne voru cunósce stranepotii si posteritatea preste mii de ani; nationalitatea e indemnulu celu mai putinte spre lucrare pentru fericirea geniulu omenescu.“

Astfelu vorbiea in 1848, la 20.000 de ro-

mani de pe Campi'a intinsa dela Blasiu, repausatulu Barnutiú!

De ce n'a fostu ascultatu de ómenii nostri dela 48? — Eramu departe astadi pe calea nationala!

Principiele revolutiunei dela 1821 au fostu nesocóite in 1848, ómenii, chiamati a dispune de sórt'a tieriloru romane, au uitatu pe nemuritorulu Tudoru! Dloru au venitu cu libertatea, dér' au uitatu, ca libertatea fara nationalitate nu se póte intielege; ea nu este decatu sclavia, intunerecu, a-mortire!

Gresiendu punctulu de plecare, amu mersu din reu in mai reu!

Orbirea lor a adusu starea de adi: strabateti campiele intinse ale tieriei; érb'a campulu ve va imbetá de mirosulu ei; murmurá misteriósa a naturei ve va incantá; riurile cu undele lor ve voru recori; dér' cautandu mai bine, ve veti convinge, ca pucinu amu inaintatu dela 1821 pe calea nationala.

Simtiemintele romanesci s'au slabitu cu totulu. Amu facutu multu pentru progresu in civilisatiune, dér' amu uitatu originea nóstra. Amu imbraciatu cosmulu, orbindunise ochii de a vedé pe fratiorii nostri cum se topescu in lacrimi si dureri! . . .

Amu indragitu strainismulu, tocmai pe acel'a, care a repusu capulu nobileloru simtieminte ale stramosiloru, stingundu suflarea de víetia, ce redicá tóta tíer'a contra dusmanulu séu a Domnulu hotiu, imbecilu si de unu sange cu strainii; pe aprodulu Purice din Mosioroi se devina Movila; ce facea pe pop'a Stoica se-si lase Evangeliulu pe altariu, opincele la usi'a beserice, si cu sabi'a incinsa se devina Farcasianu!

Resfoiti sangerósele pagine ale cronicariloru, si veti vedé, ca elementulu strainu a slabitu caracterulu romanu prin slugaria, a intreruptu sirulu traditiunei, a demoralisata natiunea prin stricarea moravuriloru, obiceiuriloru si institutiuniloru, in fine a desorganisatu totu statulu romanescu, care odata punea peptu colosulu otomanu si erá zidulu nespumnabilu alu crestinatatei:

Si cu tóte acestea, candu suntemu convinsi, ca viitorulu tieriei depinde dela desteptarea simtinei nationale, noi cu unu cinismu infioratoriu ridemu, candu ni se vorbesce de romanismu!

Acusamu de selbateci, de necunoscatari ai solidaritatei popóreloru, pe acei cari tienu la nationalitatea lor!

Dér' atunci, unde suntu interesele fiacarui poporu? (Va urmá.)

Discursulu lui Gambetta,

rostitu la Bordeaux, in sal'a Laurendeau, in audiulu comitetulu republicanu.

Domni si scumpi concetateni!

N'amu vrutu se mai punu pitiorulu pe pamentulu, de unde plecasemu, dupa oboselele ce cunósceți: n'amu vrutu se me intorcu in Franci'a cá se -mi ieau parte la raspunderea si silintiele purtitulu republicanu, fara a me opri la Bordeaux.

Trebuia se ve esprimu, dvóstra, care reprezentati uniunea facuta in partitulu republicanu, tóta simpathi'a si recunosciintia ce ve pastrezu — de departe cá si deapótre — pentru simtiemintele ce mi ati aratatu totudéun'a si totuodata . . . pentru ce óre n'asi spune-o? . . . anu vrutu, cu ocasiunea situatiunei atatu de grave, in care se afla tíer'a, se ve spunu, fara nici o precugetare personale, — pentru ca nu suntu candidatu in acestu departementu — ceea ce speru, ceea ce asi dori.

(Aici oratorele e intreruptu de aplause.)

N'aplaudati, domniloru!

Or'a e prea multu solemna, pentru cá se avemu unii pentru altii altfelu de cuvinte decatu ale stimei si increderei reciproce (prea bine).

Situatiunea actuala a Franciei, candu o ecsaminéza cineva deaprópe, candu e insufletitu — pentru acésta ecsaminare — de pasiune catra dreptate si adeveru, adica candu are, spre a se garantá contra ilusiuniloru animei, regulele ratiunei, acésta situatiune e fórtu multu in stare se ne inspire cele mai adenci intristari, dér' ne invita a luá mesurile cele mai barbatesci si ne opresce de a ne descuragiá. Se o studiamu, si vomu ajunge la conclusiunea, ca déca partitulu republicanu vrea, elu póte, si ca déca scie, va ajunge se regenereze acésta tíera si se fondeze intr'ens'a unu guvernulu liberu, la adapostu de orice surprindere, de orice reactiune si de orice lipse.

O astfelu de demonstratiune e folositoriu se facemu astadi si pe care trebuie se o facemu, mai cu séma in faci'a competiriloru partiteloru monarchice, nu numai spre a aduce triumfulu principi-

pialoru ce ne unescu, dér' mai alesu — nu trebuie se incetamu unu minutu de a o repetá — spre a dá Franciei mantuirea ei.

In acésta óra, ce se vede in tíera?

Nesce ómeni, cari in tóte timpurile au insultatu democrati'a, cari au urit'ó séu din nesciintia séu din interesu personale, ii vedemu esplotandu in castigulu loru credulitatea si fric'a, desfigurandu sistematicesce ómenii si lucrurile, si silinduse se a-tribue escesele celoru din urma luni republicei, ca-eeia i suntu detori cu tóte astea a i multiami, ca n'au fostu prinsu séu perduti.

Si eu gasescu, ca intre situatiunea actuala si situatiunea ce se desfasiurá in lun'a lui Maiu 1870 ecisite o asemenare plina de invetiamente.

In lun'a lui Maiu 1870, Franci'a a fostu intrebata, si sciti de cine si cum. Dér' nu e mai pucinu adeveratu, ca erá investita si cu dreptulu de a se pronuncia asupra destinelloru sale. Cu ajutoriulu coalitiunei tuturoru fricelloru, acitiate de o presa platita, cu ajutoriulu coalitiunei intereselloru celoru mai josorite — interese dinastice, interese de parasi — Franci'a a fostu surprinsa, votulu ei a fostu surprinsu; dér' cu tóte astea ea nu -si a pronunciatu mai pucinu otarirea, si, ca o rapediune cá de trasnetu, trei luni dupa acésta otarire, destinele i se implineau si erá pedepsita, pedepsita preste marginele dreptatei, pentru ca s'a datu in manele criminale ale unui imperatu.

Astadi, sub numiri diferite, i se pune aceasi intrebare. Vrea inca odata se abdice si se fia resturnata in vagasieloru dinastieloru?

Sub orice nume s'ar ascunde lucrurile, vedeti ca e totu intrebarea de a sci déca Franci'a vrea se se dè altor'a, si déca teribil'a incercare, din care esi sangerata si ciuntita a invetiato in sfirsitu a se conduce singura si de sine insasi,

Dér' unu lucru mangaitoriu, cu tóte escesele ce s'au comisu si crimele, cu care se insemna caderea comunei din Parisu, cu totu curentele de calumnii, care se pravalise in contra partitei republicane, in midioloculu resbelului civile, tíer'a -si a pastratu sangele celu rece: alegerile municipale au doveditu cu a dóu'a di dupa acésta ingrositorie crisa, tíer'a nu se lasá se fia dusa la reactiune. Acést'a e o esperientia, care trebuie se ne inspire rabdare si intieptiune in actiunea politica. Credu, ca in faci'a unirei facute intre divirsele nuantie ale opiniunei republicane, putemu dá Franciei spectaculu unei partite disciplinate, tare in principiele sale, laboriose, destepte si otarite la orice spre a convinge pe Franci'a de facultatile sale guvernamentale. Intr'unu cuventu o partita, care primesce formul'a: „puterea se fia incredintiata celui mai intieptu si celui mai demnu.“

Trebuie dér' se fimu cei mai intiepti! Ei bine! acést'a nu ne va costá nimicu, pentru escelintele cuventu, ca nu este politica in adeveru intielépta, in adeveru fecunda decatu aceea a partitei republicane (prea bine).

Nu trebuie se ne lasamu a fi intorsi de pe calea cea drépta nici prin calumnii, nici prin injurie; -si amu convictiunea, ca déca voimu se ne tienemu bine si se remanemu la postu, déca voimu fara incetare, asupra tuturoru cestiuniloru puse, se damu resolveri republicane, vomu ajunge in curendu a aratá, pe cale de contradicere si de comparare, pretiosiloru, cari ne dispretiescu si ne ignoréza, ca valoramu mai multu decatu injurieloru, ca suntemu o partita de guvernamentu capabile de a dirige afacerile, partit'a inteligentiei si a ratiunei, ca printre ómenii, cari impartiescu principiuriloru nóstre se voru gasi in adeveru garantieloru de sciintia, de desinteresare si de ordine, fara de cari unu guvern nu este decatu o afacere in profitulu catorva.

Trebuie dér' se mantienemu si se sprijnimu guvernulu nostru, republic'a, in faptu si in dreptu. Fara a discutá asupra nuantielloru coplairescu, permiteti-mi a ve dice, ca unu guvern, in numele caruia se facu legi, se face pace, se percepu miliarde, se da justitia, se nabusiescu rescóle, cari ar' fi fostu de ajunsu pentru a derimá diece monarchii, este unu guvern stabilitu si legitimu, care probéza puterea si dreptulu seu prin actele sale in-sesi. Acestu guvern se impune la respectulu tuturoru si ori cine lu amenintia, este unu factiosu. (Bravo! bravo!)

Puterea se fia acelu mai intieptu, acelu mai demnu! Fórté bine! Acést'a este o prinsóre, pe care trebuie se o primimu. Acést'a nu este o formula nóua pentru nesce republicani; dogm'a loru este de a nu vedé distribuite functiunile publice de catu meritulu si virtutiei. La acestu respectu alu meritulu si alu moralitatiei amu chiamatu noi in desiertu imperiulu; si tocmai pentru ca moral'a se epune la orice transactiune cu o putere intemeiata

pe crima si mantienuta prin coruptiune, opositiunea nóstra erá atunci neimpacata si revolutionarie.

Astadi opositiunea suptu guvernulu republicanu, -si modifica si caracterulu si natur'a, si planurile sale de purtare; ea trebuie se siléscá si se controleze, ér' nu se distruga. Dá, vomu fi respectuosi pentru autoritatea nóstra, respectuosi pentru legalitatea nóstra, respectuosi pentru alegerile nóstre, inse nu vomu parasi dreptulu de critica si de reforma; si fiinduca n'amu cerutu nici odata favori la nimeni, vomu lasá cá votulu universale se se pronuncie intre acei, cari ne despretiuescu si acei, cari au avutu rabdarea si statornicia de a luptá pentru republica si libertate (viie aplause).

Acésta concepere a rolului opositiunei suptu republica aterna de diferintiele de versta si de timpu. Este sicuru, ca versta, voiu dice eroica, cavaleresca, a partitei, a trecutulu dela implinirea partiale a sperantielloru ei si astadi, candu este vorb'a de a desvoltá aplicarea principiuriloru nóstre, detori'a ei este de a fi totu atatu de rece, totu atatu de rabdatorie, totu atatu de mesurata totu atatu de dibace, pe catu amu fostu de entusiasti, de vehementi, atunci candu era vorb'a de a aruncá in noianu imitatiunile corupte ale imperiului de diosu (prea bine! prea bine!).

Dá, suptu unu guvern, care pentru a mantiene ordinea a fostu silitu a-si luá autoritatea dela legalitatea republicei, trebuie se scimu a fi rabdatori, a ne legá de unu lucru; trebuie cá acestu lucru se fia imediatu realisabile, si se ne tienemu de densulu pana va fi realizatu.

Si, domniloru, permiteti-mi a ve spune, ca déca vomu specialisá, cu catu mai vomu centralisá puterile nóstre asupra unui punctu datu, cu atatu mai rapede vomu desteptá aliati devotati in rondurile sufragiului universale, care se pronuncia in cea mai de pe urma instantia si cu atatu mai multu vomu scurtá terminele, cari ne despartu desuccesu. Unitatea, simplicitatea scopului, acest'a trebuie ae fia cuventulu de ordine; inse nu este deajunsu, de a-si fi impusu nestramutat'a otarire de a face din partit'a republicana o partita de guvernamentu; trebuie acestei partite o programa lamurita, precisa, inimica a utopieloru, inimica a chimerelelor; mai cu séma nu trebuie a se lasá intórce de nimicu dela realizarea programei sale, si a nu se desgustá nici odata, a nu se obosi nici o data in lupt'a intreprinsa pentru a reface tíer'a, a i reface moravurile, si, smulgendu-o din ghiarele intrigantielloru, a o opri de a fi necurmatu balotata intre despotismu si rescóla. Trebuie a face se dispara reulu, caus'a tuturoru relloru: ignorantia, de unde esu pe rondu despotismulu si demagogia. Pentru a combate acestu reu, dintre tóte lécurile, cari potu atrage atentiunea ómeniloru politici, este unulu, care le domnesce si le resuma pe tóte: educatiunea tuturoru. Trebuie a sci, prin midioloculu caroru mesuri, caroru procederi, a dóu'a di dupa desastrele nóstre, cari suntu de imputatu nu numai guvernului, pe care lu amu suferitu, dar' si degenerarei spiritului publicu, ne vomu puté garantá de caderele, de surprinderile, de erorile, de inferioritatile, cari ne au costatu atatu de multu. Se studiamu nefericirile nóstre, se cautamu causele, cea d'antaiu dintre tóte: ne amu lasatu se fimu intrecuti de celalalte popóre, mai pucinu bine inestrate de catu noi, dér' cari inaintau, pe candu noi remaneamu pe locu.

Dá, se póte stabili, cu probe in mana, ca inferioritatea educatiunei nóstre nationale ne a dusu la infrangere. Amu fostu batuti de nisce adversari, cari pusesera in partea loru prevederea, disciplin'a si sciintia; ceea ce probéza, in ultim'a analiza, ca chiaru in conflictele puterei nationale, inteligenti'a remane invingatorie. Si in intru, óre nu ignoranti'a, in care massele suntu lasate a lincedi zamislesce, mai la epoce fiese acele crise, acele isbucniri ingrositorie, cari aparu in cursulu istoriei nóstre cá unu feliu de bóla cronica, astfelu incatu s'ar puté anunciá de mai inainte sosirea acestoru imense furtuni sociali?

„O! trebuie se ne scapamu de trecutulu. Trebuie se refacemu Franci'a“. Acest'a fú vai strigatulu, ca dóu'a di dupa desastrele nóstre, a esitu din tóte pepturile. In timpu de trei luni s'au auditu acelu strigatu sacru, luminare subita a unui poporu, care nu voiea se péra. Acestu strigatu... nu se mai aude. Nu se mai aude vorbinduse astadi de catu de comploturi dinastice; nu mai este cestiunea decatu de a se sci, care pretendente va culege pentru densulu sfarimaturile patriei in primesdie. Trebuie cá acést'a se inceteze; trebuie a inlaturá cu o mana otarita aceste scandalóse rivniri

si a nu se mai gandi decatu la Franci'a. Trebuie se ne intórcemu spre ignoranti si spre desmosteniti si se facemu din sufragiulu universale, care este puterea prin numeru, o putere luminata prin ratiune. Trebuie se facemu republic'a deplina. (Va urmá.)

Cronica esterna.

ROMANI'A. Proiectulu conventiunei cu Stroussberg s'a retrasu, dér' acum proiectulu conversiunei datoriei in 5% nu se va retrage, ci luat la desbateru insufla multa temere, ca Romani'a va remane si asia cu o datoria mai mare pe gutu, decum face pretiulu lucrului facutu. —

Depesla tramisa regelui Italiei din Iasi subsemnata de d. primaru Crist. Cerchezu, Nr. 7785, 1871 Iuniu 23:

„Mai. Sale regelui Italiei!

„Municipiulu Iasi, vechi'a capitala a Moldovei si actualmente a dóu'a capitala a Romaniei, a serbatu cu entusiasmu diu'a, in care nemuritóri'a Rom'a, maic'a nóstra comuna, gratia statorniciei vointiei Mai. Vóstre, a redevenitu capital'a Italiei. Interpretu vointiei consiliului meu comunalu si alu tuturoru concetatiuniloru mei, urmasi ai colonistiloru veniti pe tiermurile Dunarei cu imperatulu Traianu, urediu Maiestatiei Vóstre si dinastiei sale, ani multi si fericiti. Strigu din fundulu animei: se traiéscá Victore Emanuele, intemeitoriulu Italiei unite, mum'a nóstra! Se traiéscá Rom'a capital'a lumei!“ —

Festivitatea din Rom'a. Din foi italiene scótemu urmatóriele:

„Evenimentulu celu mare alu dilei si de securu si unulu dintre cele mai mari ale istoriei universale, a trecutulu. Victore Emanuele reside cu regimulu seu in Rom'a si unitatea Italiei e o fapta indeplinita. Imensa a fostu multimea strainiloru cursi si populatiunea Romei se potea pretiuf in diu'a remarcabile de 2 Iuliu fara sfiala la o diumetate milionu.

Tocmai la 1/2 1 óra sosí ductulu reg. la gar'a festivu decorata. Cu bucuria se vedea falfaindu langa stégulu Romei si cel'a alu Florentiei, o atentiune ingenioasa pentru acel'a orasiu, care cu abnegare maritimósa a recunoscutu primatulu urbei eterne; princiulu Humbert, ministrii, reprezentantii senatului si camerei deputatiloru, sindiculu si consiliarii municipali din Rom'a, primarii celorualte orasie italiene si multi civi vediuti sosira aici spre primirea regelui. Cá multiamire pentru participare erau pre Corso insemnele celoru o suta orasie italiensesci asiediate.

Garda nationale si garnisóna paradau pre drumu puna la Quirinalu. Cea d'antaiu sosí asia de numerósa, cum inca nici odata pana atunci si formá patru legióne.

Primirea regelui insasi a fostu insocita de unu entusiasmu nedescriptibilu. Indata la inceputu i presentá o copila mica o cununa de lauri cu cuvintele: „Primesce, rege-barbatu de onóre, acésta cununa, pre care fórté ti o ai meritatu!“ In equipagiulu primu de curte siedeau langa regele presiedintele consiliului, vis-à-vis sindiculu Romei si generalulu De Sonnaz. Princiulu Humbert calarea dealaturea.

Inainte si din dereptu insociau equipagiulu garde nationale calari si curasieri.

Cei din urma cu deosebire suscitau atentiunea romaniloru prin tienut'a loru martiale si fura salutatati prin strigari sgomotóse de aplausu.

Ne descriptibile suntu tóte ovatiunile, care se adusera regelui pre drumulu seu spre Quirinalu. Aici se indesira mai tóta populatiunea si numai cu greu -si potea face drumu ductulu. Se audiá numai unu strigatu continuu, care numai incetá. Florile ploiau din tóte ferestreloru, carpe se veltieiau si pelerii sborau in aeru.

Pre piacia inaintea palatului regale erau asiadiate tóte reuniunile literarie, scientifiche, artistice etc., ceea ce causéza o mica intardiare. Ajunsu in palastu trebui se sc arate regele de repetite ori poporului; dupa aceea se facú ingraba liniste si

